

DANSK KRONIK.

Københavns politis opgørelse over *kriminaliteten i København i 1954* viser en beskeden nedgang på ca. 3 % i forhold til de anmeldte forbrydelser i 1953. Der var en meget mærkbar nedgang i antallet af grove tyverier. Til gengæld fortsattes en siden 1950 igangværende stigning i antallet af motortyverier; den nyeste tilvæxt af tyverier og brugstyverier i denne kategori skyldes især det stærkt stigende antal knallerter. De med mellemrum meget omtalte voldsforbrydelser var efter politiets skøn taget af i omfang siden 1953; en omlægning af politiets behandlingsmåde og dermed af statistikken udelukker direkte sammenligning af anmeldelsernes antal i de to år.

Af den statistiske beretning for året 1953 fra *Landsnævnet for Børneforsorg* fremgår, at antallet af børn fjernet fra hjemmet på grund af egne eller hjemmets forhold faldt fra 8.807 til 8.545, d. v. s. med 262, fra nytår 1953 til årets udgang. Af samtlige børn under 18 år var der procentvis ikke flere fjernede børn end i 1939. Tallene for tiltalefrafald og tiltalerejsninger overfor personer under 18 år viste praktisk talt ingen forskydninger i forhold til 1952. Antallet af tiltalefrafald er opgjort til 1211. Af disse er 851 givet i medfør af straffelovens § 30, 360 i medfør af retsplejelovens § 723. I ca. 15 % af de 851 § 30-sager skete der anbringelse på opdragelseshjem.

Undervisningsministeriet har i januar 1955 nedsat et udvalg med den opgave at undersøge og overveje problemerne omkring *den underlødige og nedbrydende læsning* med særligt henblik på at fremkomme med forslag, der kan fremme udbredelsen af bedre læsestof blandt børn og unge. Udvalget har 20 medlemmer, deriblandt repræsentanter for skolevæsenet, bibliotekerne, bog- og bladhandelen og pressen. Udvalgets formand er skoledirektør *Olaf Petersen*.

Dansk strafferetlig jurisdiktion begrænses ifølge straffelovens § 12 ved de i folkeretten anerkendte undtagelser; til disse hører *eksterritorialitetsretten*, som bl. a. har en vis praktisk betydning i færdselssager mod personer knyttet til fremmede diplomatiske repræsentationer i Danmark. Et udvalg under udenrigsministeriet har overvejet nogle spørgsmål vedrørende eksterritorialitetsrettens anerkendelse overfor gesandtskabspersonale, og som resultat af disse overvejelser har justitsministeriet i et cirkulære af 14. januar 1955 meddelt anklagemyndigheden, at der fremtidig intet vil være til hinder for at gennemføre strafforfølgning mod underordnet kontorpersonele af dansk nationalitet og dansk tjenerskab. „Som underordnet kontorpersonele anses cancellister, maskinskrivere og rengøringspersonale. Til tjenerskabet hører fast ansatte tjenere, tjenestepiger og chauffører.“ Cirkulæret fastlægger, hvorledes der skal forholdes ved fremme af sager mod sådanne personer.

I februar 1955 behandlede ved vestre landsrets nævningeting en sag om forsøg på hustrudrab, som gav anledning til at spørgsmålet om *pressens omtale af straffesager* igen blev rejst i offentligheden. En række af de største dagblade gengav meget udførligt og detaljeret de under sagen fremkomne oplysninger om tiltaltes og hans hustrus mest intime privatliv. Der rejstes stærk kritik selv indenfor pressekredse; heroverfor stod et forsvar for referaterne med henvisning til offentlighedens berettigede interesse i at kende domsgrundlaget. Professor *Stephan Hurwitz* sluttede sig i et indlæg i „Politiken“ (28. februar) til den opfattelse, at referaterne havde virket anstødelige og ubarmhjertige, og at dagbladene — med enkelte undtagelser — var gået for vidt. Hertil knyttedes bl. a. følgende mere principielle betragtninger: „Moralsk har pressen kun ret til at ofre hensyn til privatlivet i det omfang det er absolut nødvendigt for at varetage andre endnu vigtigere hensyn i samfundets interesse. — Derfor burde dagspressens ledende mænd, når der engang igen forestår en retsbehandling af en sag som Marner-sagen, med kendte navne og personlige forhold centrerende om en skyld- og strafafgørelse, i tide træde sammen og blive enige om en værdig tilbageholdenhed ved sagens behandling i dansk presse. Lad så enkelte outsiders nægte at deltage i aftalen eller bryde den. Det sker der mindre skade ved. De andre vil have den offentlige mening bag sig. — Endnu bedre ville det være, om erfaringerne fra nævningesagen i Ålborg nu for alvor kunne sætte gang i det opinionsnævns tilblivelse og virksomhed, som længe, alt for længe, har været efterlyst af venner af en fri dansk presse, i og uden for bladmændenes egen kres.“

Den endelige redegørelse for den såkaldte *Vestre fængsel-undersøgelse* er nu udgivet af Direktoratet for fængselsvæsenet i en bog af fængselspsykolog, cand. psych. *Karen Berntsen* og universitetslektor, mag. art. *Karl O. Christiansen*: „Mandlige arresthusfanger i Københavns fængsler. En undersøgelse og et experiment“ (173 sider). Undersøgelsen blev iværksat i 1952 på foranledning af fængselsdirektoratets straf-fuldbyrdesudvalg, og formålet med den var at tilvejebringe et erfaringsmateriale vedrørende personer, som afsoner korte frihedsstraffe. Materialet omfatter 126 fanger. Den foreliggende bog giver en oversigt over materialet og indeholder iøvrigt kapitler om recidivsandsynligheden, resocialiseringsmulighederne og serocialiseringsarbejdet med fangerne samt en kritisk vurdering af den korte frihedsstraf.

Bogen, som senere vil blive anmeldt i NTFK, kan købes ved skriftlig henvendelse til Direktoratet for fængselsvæsenet, Rigsdagsgården 5, København K. Prisen er 8 kr.

En afhandling af universitetslektor *Karl O. Christiansen*: „Landssvigerkriminaliteten i sociologisk belysning“ er — i forbindelse med forfatterens bog „Mandlige landssvigere“ fra 1950 — af Det rets- og statsvidenskabelige fakultet ved Københavns universitet antaget til forsvar for den juridiske doktorgrad.

Knud Waaben.

NORSK KRONIKK.

For en tid siden nektet en av legene ved Oslo legevakt å ta blodprøve av en person mistenkt for å ha kjørt bil i beruset tilstand. Slik nektelse har visstnok ikke forekommet tidligere, og spørsmålet oppsto om legene ved legevakten helt skulle slutte med å ta blodprøver. Visse forhandlinger mellom Oslo politi og legene ved legevakten hadde som resultat at legene fortsatt skal ta blodprøve, men med visse forbehold. Bl. a. vil legene ikke ta blodprøve hvis de er opptatt med kirurgisk arbeid og heller ikke hvis siktede motsetter seg blodprøven. For øvrig er det overlatt til den enkelte lege å avgjøre om han vil ta blodprøve.

For en tid siden sto to personer tiltalt for lagmannsretten i Oslo siktet for en rekke skapsprengninger. Det vakte oppsikt at et stort og blandet publikum fulgte de ofte meget detaljerte redegjørelser for hvordan skapsprengningene ble utført, og i den anledning ble det interpellert i Stortinget om de gjeldende bestemmelser var tilstrekkelige for å hindre adgangen til rettsmøter og dermed også hindre de skadevirkningene som kan fryktes.

Den nye justisminister, Jens Chr. Hauge, gjorde rede for de gjeldende regler som tillater å utelukke tilhørere og nevnte bl. a. at i straffesaker kan enhver nektes adgang som i løpet av de siste 3 år ved ubetinget dom er dømt til fengsel, for falsk, underslag, tyveri, naskeri, ran, bedrageri, heleri eller noen slags voldsforbrytelse. Justisministeren nevnte at det var vanskelig å håndheve denne bestemmelsen i praksis. Dessuten var det behov for en revisjon av bestemmelsen. Dommerens myndighet til å utelukke uønskede tilhørere kunne antakelig utvides uten at offentlighetsprinsippet i rettergangen ble gått for nær. Det ble pekt på at bestemmelsene i Danmark og Sverige var mer vidtgående. Justisministeren konkluderte med at spørsmålet ville bli forelagt Straffelovrådet før det ble gjort noe mer med saken.

I forbindelse med rettsforfølgningen for landssvik etter krigen ble Knut Hamsun underkastet rettspsykiatrisk observasjon av professorene Gabriel Langfeldt og Ørnulv Ødegård. De sakkyndige konkluderte med at Hamsun led av varig svekkede sjelsevner. I sin bok „På gjengrodde stier“ rettet Hamsun et kraftig angrep på de sakkyndige og på den måte observasjonen var foregått på. Det samme har sønnen Tore Hamsun gjort i en bok han har skrevet.

Nylig har professor Langfeldt anmodet om at de krenkende avsnitt i Knut Hamsuns bok utgår av de fremtidige opplag, men dette har Hamsuns familie motsatt seg. (Hamsun døde i 1952.) I den anledning har de sakkyndige offentliggjort en henvendelse til Hamsuns nærmeste familie og bedt om deres tillatelse til å offentliggjøre den rettspsykiatriske erklæring i sin helhet. Begrunnelsen er at de sakkyndige hittil har vært avskåret fra effektivt å ta til gjenmæle mot kritikken fordi de føler seg bundet av sin taushetsplikt. Men dersom påtalemyndigheten.

Hamsuns nærmeste og de sakkyndige er enige om offentliggjørelse, kan det etter de sakkyndiges mening ikke var noe i vegeu for at dette skjer. Samtykke til offentliggjørelse av erklæringen har Hamsuns familie hittil ikke gitt.

Spørsmålet om det bør være adgang til å konfiskere en beruset sjåførs bil ble reist av professor Stephan Hurwitz på det nordiske juristmøte i Oslo i august 1954 i forbindelse med hans innledningsforedrag om konfiskasjon.

På et spørsmål fra Gallup-instituttet i Oslo om det bør være adgang til å konfiskere bilen til en beruset bilfører som har forårsaket alvorlige skader med sin bil, fordelte svarene seg slik blant de 2300 spurte: 15 pst. kunne ikke uttale seg. Av de øvrige fant 76 pst. det riktig å konfiskere bilen mens 24 pst. mente det ikke var riktig.

I et intervju med pressen opplyser politimesteren i Oslo, Sigurd Skalmrud, at kriminaliteten er gått tilbake i Oslo i 1954. Særlig stor er tilbakegangen for ran og grove tyverier og legemsbeskadigelser. Biltyverienes antall er omtrent som året før, ca. 750.

Universitetsstipendiat Thorolf Jan Helgesen har forelatt en statistisk-sosiologisk undersøkelse av klientelet ved Bergens Edruelighetsnemnd. Undersøkelsen er trykt under titelen „Om alkoholmisbrukets årsaker“ (94 s) og utgitt av Landsrådet for Edruskapsundervisning. Med utgangspunkt i opplysningene fra edruelighetsnemnda har forfatteren forsøkt å belyse den sosiale bakgrunn for det klientel nemnda har tatt seg av i 1953. (For kvinnene 1950—52). I alt består materialet av 884 menn og 97 kvinner.

Anders Bratholm.

SVENSK KRÖNIKA.

Strafflagberedningen har till justitieministern överlämnat en framställning angående omedelbara åtgärder till förbättrande av eftervården efter frigivning och utskrivning från fångvårdsanstalt. De åtgärder som förordas är alla sådana som kan genomföras inom nuvarande lagstiftnings ram. Beredningen förordar en utbyggnad av kuratorinstitutionen. Beredningen framhåller vidare, att det vore i överensstämmelse med den individualiserade behandlingens princip, som ligger till grund för reformarbetet på det kriminalpolitiska området i Sverige, om en utbyggnad kunde ske av de psykologiska behandlingsmöjligheterna inom kriminalvården, och hemställer att man överväger inrättandet av ett antal psykologtjänster. Psykologerna skulle ha till huvudsaklig uppgift att handha en psykologiskt inrättad terapi med sådana intagna som är i behov därav och att biträda med yrkesanlagsprov o. dyl.

Beredningen anför att erfarenheterna ger vid handen att många frigivna icke har medel ens för den allra närmaste tidens uppehälle, när de lämnar fångvårdsanstalten, och att de icke kan klara sig utan ekonomisk hjälp utifrån tills de uppbär sin första avlöning. En genomsnittlig höjning av arbetspremierna föreslås därför; en höjning av arbetsinkomsten med en krona om dagen skulle för den stora kategori intagna som avtjänar ett straff om sex månader eller längre innebära att deras besparingar skulle räcka till för uppehållet under de närmaste tre veckorna efter frigivningen. Även de som avtjänar kortare straff bör emellertid enligt beredningens mening vid behov utrustas med en frigivningskassa, varigenom medel tillförsäkras dem för de närmaste tre veckorna. I samband med höjningen av arbetsinkomsten bör en omprövning ske av de nuvarande grunderna för fördelningen i besparade och disponibla medel.

De nu gällande bestämmelserna om klädesutrustning åt de frigivna bör ändras i syfte bl. a. att stegra de intagnas villighet att öka sina besparade medel och därmed deras arbetsintensitet. En behovsprövning bör visserligen ske, men därvid bör hänsyn i regel icke tagas till besparade arbetsinkomster i vidare mån än att den intagne har kvar så mycket av dessa som förslår till hans uppehälle under åtminstone tre veckor efter frigivningen. I den frigivnes utrustning bör ingå även arbetskläder.

Beredningen understryker behovet av inackorderingshem för frigivna personer. De som vid frigivningen saknar bostad möter nu större svårigheter än någonsin på grund av förhållandena på bostadsmarknaden. Det föreslås att fastare former skapas för statsbidrag till mindre inackorderingshem för villkorligt dömda och villkorligt frigivna eller utskrivna personer. — I detta sammanhang uppmärksammas frigångssystemet inom fångvården. Enligt 53 § straffverkställighetslagen må frigång beviljas när det med hänsyn till strafftidens längd eller av annan särskild anledning finnes lämpligt och fara för missbruk ej kan anses föreligga. Frigång har enligt i framställningen redovisade uppgifter kommit till användning i mycket begränsad omfattning: 17 straffångar beviljades frigång 1950, 10 år 1951, 6 år 1952 och 2 år 1953. I den begränsade omfattning frigångssystemet tillämpats, har emellertid erfarenheterna varit goda, uttalar beredningen. Huvudorsaken till att frigång tillämpats i så obetydlig utsträckning torde vara bristen på lämpliga förläggningar. Beredningen förordar att särskilda förläggningar anordnas vid de fångvårdsanstalter där detta är praktiskt möjligt.

Beredningen har också berört frågan om kriminalvårdsklienteletets ställning inom den offentliga arbetsförmedlingen. En person skall inte betraktas som partiellt arbetsför och hänvisas till arbetsvårdens organ enbart av den anledningen att han varit straffad. När det gäller frigivna utan arbetshinder av fysisk eller psykisk art bör arbetsplacering först prövas genom den ordinarie arbetsförmedlingen. — Ett avsnitt av

utredningen behandlar statens och kommunernas anställningspolitik i fråga om kriminalvårdens klientel. Beredningen anser, att de direkta hinder bör undanröjas som finns i författningar, instruktioner och reglementen mot anställande av straffade eller villkorligt dömda personer i statlig verksamhet, och föreslår att denna fråga snarast möjligt göres till föremål för särskild utredning. Beredningen uttalar också förhoppningen att statsmakterna skall finna anledning uttala sig till förmån för en mera positiv inställning än vad nu är fallet gent emot straffade eller villkorligt dömda personer som söker anställning inom den statliga verksamheten. Det skulle också vara av värde om fångvårdsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen i förening kunde planera och stödja en opinionsbildande verksamhet i syfte att lättare infoga de straffade i arbetslivet över huvud taget. *Carl Holmberg.*

Meddelelser om fængselsvæsenet i Danmark i 1953

Af fuldmægtig i direktoratet for fængselsvæsenet
JØRGEN TORNØE

Med hensyn til pladsforholdene og belægningsforholdene i fængselsvæsenets anstalter i 1953 henvises til oplysningerne i omstående oversigt, der dels viser anstaltens kapacitet ved udgangen af 1953, dels bekræftet i begyndelsen og i slutningen af dette år.

Den samlede kapacitet ved årets udgang udgjorde 4.565.

Det samlede fangetal, der ved begyndelsen af året udgjorde 3.489 sank med 189 eller godt 5 % (i 1952 var nedgangen 464 eller ca. 11 %). Nedgangen faldt udelukkende på personer, der hensat til fuldbyrdelse, hvorimod der indenfor gruppen varetægtsfanger var tale om en lille stigning. Af de ved begyndelsen af 1953 hensiddende 104 landssvigerfanger blev 44 i årets løb løsladt efter betinget benådning, således at der ved udgangen af 1953 hensat 60 fanger af denne kategori.

Indenfor fængselsvæsenets anstalter under eet var der en vis pladsreserve. Den væsentligste del heraf fandtes dog således som i de nærmest foregående år i de anstalter, der er beregnet til korttidsfanger og varetægtsfanger.

Pladsforholdene i de statsfængsler og fængselsafdelinger, der anvendes til husning af langtidsfanger med straffe på fængsel i 5 måneder og derover, var periodevis vanskelige navnlig i de lukkede statsfængsler i Vridsløse og Nyborg.

Direktoratet for fængselsvæsenet modtog i årets løb 1739 anmeldelser fra arresthusene og Københavns fængsler af mandlige fæng-